

32000L0043

L 180/22

JURNALUL OFICIAL AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE

19.7.2000

DIRECTIVA 2000/43/CE A CONSILIULUI
din 29 iunie 2000
de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene, în special articolul 13,

având în vedere propunerea Comisiei ⁽¹⁾,

având în vedere avizul Parlamentului European ⁽²⁾,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social ⁽³⁾,

având în vedere avizul Comitetului Regiunilor ⁽⁴⁾,

întrucât:

- (1) Tratatul privind Uniunea Europeană marchează o nouă etapă în procesul de creare a unei uniuni tot mai strânse între popoarele Europei.
- (2) În conformitate cu articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană, Uniunea Europeană se bazează pe principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și ale statului de drept, principii care sunt comune tuturor statelor membre și trebuie să respecte drepturile fundamentale, garantate de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, rezultate din tradițiile constituționale comune tuturor statelor membre, ca principii generale ale dreptului comunitar.
- (3) Dreptul la egalitate în fața legii și la protecție împotriva discriminării pentru toate persoanele constituie un drept universal recunoscut de Declarația Universală a Drepturilor Omului, de Convenția Organizației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare a femeilor, de Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și de Convențiile Organizației Națiunilor Unite privind drepturile civile și politice și drepturile economice, sociale și culturale, precum și de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnate de toate statele membre.
- (4) Este important ca asemenea drepturi și libertăți fundamentale să fie respectate, inclusiv dreptul la libera asociere. Este important, de asemenea, în contextul accesului la bunuri și servicii și al furnizării de bunuri și servicii, să fie respectată

protecția vieții private și de familie și tranzacțiile desfășurate în acest context.

- (5) Parlamentul European adoptă o serie de rezoluții privind lupta împotriva rasismului în cadrul Uniunii Europene.
- (6) Uniunea Europeană respinge teoriile care încearcă să stabilească existența unor rase umane separate. Folosirea termenului „rasă” în prezenta directivă nu implică acceptarea unor asemenea teorii.
- (7) Consiliul European de la Tampere din 15-16 octombrie 1999 a invitat Comisia să prezinte cât mai curând posibil propuneri de aplicare a articolului 13 din Tratatul CE cu privire la combaterea rasismului și a xenofobiei.
- (8) Orientările cu privire la ocuparea forței de muncă din anul 2000, convenite de Consiliul European de la Helsinki din 10-11 decembrie 1999, subliniază necesitatea de a crea condițiile pentru o piață a muncii cuprinzătoare din punct de vedere social, prin formularea unui set coerent de politici menite să combată discriminarea unor grupuri precum minoritățile etnice.
- (9) Discriminarea bazată pe rasă sau origine etnică poate submina realizarea obiectivelor Tratatului CE, în special atingerea unui înalt nivel de ocupare a forței de muncă și de protecție socială, creșterea nivelului de trai și a calității vieții, coeziunea și solidaritatea economică și socială. Ea poate submina, de asemenea, obiectivul dezvoltării Uniunii Europene ca un spațiu al libertății, securității și justiției.
- (10) Comisia a prezentat în decembrie 1995 o comunicare privind rasismul, xenofobia și antisemitismul.
- (11) La 15 iulie 1996, Consiliul adoptă Acțiunea comună (96/443/JAI) privind măsurile de combatere a rasismului și xenofobiei ⁽⁵⁾, prin care statele membre se angajează să asigure o cooperare juridică eficientă, în ceea ce privește delictele generate de un comportament rasist sau xenofob.
- (12) În vederea dezvoltării unor societăți democratice și tolerante, care să permită participarea tuturor persoanelor, fără deosebire de rasă sau origine etnică, acțiunile specifice privind discriminarea bazată pe rasă sau origine etnică trebuie să depășească accesul la activități desfășurate ca angajat sau ca persoană independentă și să acopere domenii precum educația, protecția socială, inclusiv securitatea socială și sănătatea, avantajele sociale și accesul la bunuri și servicii, precum și furnizarea acestora.

⁽¹⁾ Încă nepublicată în Jurnalul Oficial.

⁽²⁾ Aviz emis la 18 mai 2000 (nepublicat încă în Jurnalul Oficial).

⁽³⁾ Aviz emis la 12 aprilie 2000 (nepublicat încă în Jurnalul Oficial).

⁽⁴⁾ Aviz emis la 31 mai 2000 (nepublicat încă în Jurnalul Oficial).

⁽⁵⁾ JO L 185, 24.7.1996, p. 5.

- (13) În acest scop, orice discriminare directă sau indirectă, bazată pe rasă sau origine etnică, în domeniile care fac obiectul prezentei directive, trebuie interzisă în întreaga Comunitate. Această interdicție a discriminării trebuie să se aplice și resortisanților unor țări terțe, dar nu acoperă diferențele de tratament bazate pe cetățenie și nu aduce atingere dispozițiilor care reglementează intrarea și șederea resortisanților din țări terțe și accesul lor la forța de muncă și ocupație.
- (14) În aplicarea principiului privind egalitatea de tratament, fără deosebire de rasă sau origine etnică, Comunitatea, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) din Tratatul CE, ar trebui să elimine inegalitățile și să promoveze egalitatea între bărbați și femei, în special datorită faptului că femeile sunt adesea victimele unei multiple discriminări.
- (15) Aprecierea elementelor din care se poate deduce dacă a avut loc o discriminare directă sau indirectă este sarcina autorității judiciare naționale sau a unei alte autorități naționale competente, în concordanță cu legislația internă și cu practicile naționale. Asemenea reglementări pot prevedea, îndeosebi, ca discriminarea indirectă să fie stabilită prin orice mijloace, inclusiv pe baza datelor statistice.
- (16) Este important ca toate persoanele fizice să fie protejate împotriva discriminării pe baza rasei sau originii etnice. Statele membre trebuie, de asemenea, să acorde protecție, când este cazul și în concordanță cu tradițiile și practicile lor naționale, persoanelor juridice care sunt discriminate pe baza rasei sau originii etnice a membrilor lor.
- (17) Interzicerea discriminării nu trebuie să prejudicieze menținerea sau adoptarea unor măsuri care vizează prevenirea sau compensarea unui grup de persoane, având o anumită rasă sau origine etnică, pentru dezavantajele suferite, asemenea măsuri permițând crearea, de către persoane de o anumită rasă sau origine etnică, a unor organizații având ca obiectiv principal promovarea nevoilor speciale ale acestor persoane.
- (18) În împrejurări foarte limitate, o diferență de tratament poate fi justificată, atunci când o caracteristică legată de rasă sau origine etnică reprezintă o cerință ocupațională reală și hotărâtoare, când obiectivul este legitim și cerința proporțională. Asemenea împrejurări trebuie incluse în informațiile puse la dispoziția Comisiei de către statele membre.
- (19) Persoanele care au fost supuse unor discriminări pe baza rasei sau originii etnice trebuie să dispună de mijloace adecvate de protecție legală. Pentru a se asigura un nivel de protecție mai eficient, asociațiile și organismele legale trebuie, de asemenea, să aibă dreptul, în urma hotărârii statelor membre, să întreprindă demersuri în numele sau în sprijinul unei victime, fără a aduce atingere normelor de procedură de drept intern cu privire la reprezentarea și apărarea în instanța judecătorească.
- (20) Aplicarea eficientă a principiului egalității necesită o protecție juridică adecvată împotriva represaliilor.
- (21) În situația unui caz aparent de discriminare, normele privind sarcina probei trebuie adaptate și, pentru ca principiul tratamentului egal să fie aplicat în mod eficient, sarcina probei trebuie să revină părâtului, dacă se face dovada unei asemenea discriminări.
- (22) Statele membre pot să nu aplice normele cu privire la sarcina probei în cazul procedurilor în care investigarea faptelor cauzei cade în sarcina autorității sau a instanței judecătorești competente. Procedurile menționate sunt cele în care reclamantul nu trebuie să dovedească faptele pe care autoritatea sau instanța judecătorească competentă trebuie să le investigheze.
- (23) Statele membre trebuie să promoveze dialogul între partenerii sociali și organizațiile neguvernamentale, cu scopul de a aborda diferitele forme de discriminare și a le combate.
- (24) Protecția față de discriminarea bazată pe rasă sau origine etnică s-ar consolida prin existența unui organism sau a unor organisme în fiecare stat membru, având competența de a analiza problemele în cauză, de a studia soluții posibile și de a acorda asistență concretă victimelor.
- (25) Prezenta directivă stabilește cerințe minime, lăsând astfel statelor membre opțiunea de a introduce sau de a menține dispoziții mai favorabile. Aplicarea dispozițiilor prezentei directive nu trebuie să servească drept justificare pentru nici un regres în ceea ce privește situația care există deja în fiecare stat membru.
- (26) Statele membre trebuie să prevadă sancțiuni eficiente, proporționale și cu efect de descurajare în cazurile de nerespectare a obligațiilor care decurg din prezenta directivă.
- (27) Statele membre pot încredința partenerilor sociali aplicarea prezentei directive, la cererea comună a acestora, în ceea ce privește dispozițiile care intră în domeniul acordurilor colective, cu condiția ca statele membre să ia măsurile necesare, prin care să se asigure că aceștia pot, în orice moment, garanta rezultatele impuse de prezenta directivă.
- (28) În concordanță cu principiile subsidiarității și proporționalității stabilite la articolul 5 din Tratatul CE, obiectivul prezentei directive, și anume acela de a asigura în toate statele membre un înalt nivel comun de protecție împotriva discriminării, nu poate fi îndeplinit corespunzător de către statele membre și, prin urmare, poate fi mai bine îndeplinit de Comunitate, dată fiind amploarea și impactul acțiunii propuse. Prezenta directivă nu depășește ceea ce este necesar pentru a atinge aceste obiective,

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1

Scopul

Scopul prezentei directive este de a stabili un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice, în vederea punerii în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament.

Articolul 2

Conceptul de discriminare

(1) În sensul prezentei directive, principiul egalității de tratament înseamnă că nu se face o discriminare directă sau indirectă pe baza rasei sau originii etnice.

(2) În sensul alineatului (1):

(a) se consideră că are loc o discriminare directă atunci când o persoană este tratată mai puțin favorabil decât a fost sau ar fi o altă persoană, într-o situație comparabilă, pe baza rasei sau originii etnice;

(b) se consideră că are loc o discriminare indirectă atunci când o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutră pune o persoană, de o anumită rasă sau origine etnică, într-o situație specială dezavantajoasă, în comparație cu alte persoane, în afară de cazul în care acea dispoziție, criteriu sau practică se justifică obiectiv, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a aceluși scop sunt corespunzătoare și necesare.

(3) Hărțuirea se consideră discriminare în sensul primului alineat, dacă are loc un comportament nedorit legat de rasă sau originea etnică, având drept scop sau efect violarea demnității unei persoane sau crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor. În acest context, conceptul de hărțuire se poate defini în concordanță cu legislația și practicile naționale ale statelor membre.

(4) Instigarea la discriminare față de persoane pe baza rasei sau originii etnice se consideră a fi discriminare în sensul primului alineat.

Articolul 3

Domeniul de aplicare

(1) În limitele competențelor conferite Comunității, prezenta directivă se aplică tuturor persoanelor, atât din sectorul public, cât și din cel privat, inclusiv organismelor publice, în ceea ce privește:

(a) condițiile de acces la locurile de muncă, activități independente sau autonome, inclusiv criteriile de selecție și condițiile de recrutare, indiferent care este ramura de activitate și avându-se în vedere toate nivelele ierarhiei profesionale, inclusiv promovarea;

(b) accesul la toate tipurile și la toate nivelele de orientare profesională, formare profesională, perfecționare și recalificare, inclusiv experiența practică de lucru;

(c) condițiile de angajare și condițiile de muncă, inclusiv concedierile și remunerarea;

(d) afilierea la și angajarea într-o organizație a lucrătorilor sau patronatului sau în orice organizație ai cărei membri aparțin unei anumite profesii, inclusiv beneficiile oferite de asemenea organizații;

(e) protecția socială, inclusiv securitatea socială și îngrijirea medicală;

(f) avantajele sociale;

(g) educația;

(h) accesul la bunuri și servicii și furnizarea acestora, la dispoziția publicului, inclusiv în ceea ce privește locuința.

(2) Prezenta directivă nu se referă la diferența de tratament bazată pe cetățenie și nu aduce atingere dispozițiilor și condițiilor legate de intrarea și rezidența cetățenilor din țări terțe și a persoanelor apatride, pe teritoriul statelor membre, precum și la orice tratament care izvorăște din statutul legal al cetățenilor din țări terțe și al persoanelor apatride.

Articolul 4

Cerințe profesionale reale și determinante

Fără a aduce atingere articolului 2 alineatele (1) și (2), statele membre pot stabili că o diferență de tratament bazată pe o caracteristică legată de rasă sau origine etnică nu constituie discriminare, atunci când, în temeiul naturii activităților ocupaționale în cauză sau a contextului în care acestea se desfășoară, o asemenea caracteristică reprezintă o cerință profesională reală și determinantă, cu condiția ca obiectivul să fie legitim și cerința proporțională.

Articolul 5

Acțiune pozitivă

În vederea punerii în practică a egalității depline, principiul egalității de tratament nu trebuie să împiedice un stat membru să mențină și să adopte măsuri specifice pentru prevenirea sau compensarea dezavantajelor legate de rasă sau origine etnică.

Articolul 6

Cerințe minime

(1) Statele membre pot introduce sau menține dispoziții care sunt mai favorabile pentru protejarea principiului egalității de tratament decât cele stabilite de prezenta directivă.

(2) În nici o împrejurare, aplicarea prezentei directive nu constituie temei pentru reducerea nivelului de protecție împotriva discriminării existent deja în statele membre, în domeniul care face obiectul prezentei directive.

CAPITOLUL II

CĂI DE ATAC ȘI APLICAREA DREPTULUI

Articolul 7

Apărarea drepturilor

(1) Statele membre trebuie să asigure punerea la dispoziția tuturor persoanelor care se consideră nedreptățite prin nerespectarea principiului egalității de tratament, a procedurilor judiciare și/sau administrative, inclusiv a procedurilor de conciliere acolo unde consideră necesar, în vederea respectării obligațiilor care decurg din prezenta directivă, chiar și după ce relația din care se presupune că a rezultat discriminarea a luat sfârșit.

(2) Statele membre trebuie să asigure pentru asociații, organizații sau persoane juridice care, în conformitate cu criteriile stabilite prin legislația internă, au un interes legitim în respectarea dispozițiilor prezentei directive, posibilitatea de a întreprinde orice procedură judiciară și/sau administrativă disponibilă, în numele sau în sprijinul reclamantului, pentru respectarea obligațiilor care decurg din prezenta directivă.

(3) Alineatele (1) și (2) nu aduc atingere reglementărilor de drept intern legate de termenele limită de introducere a unor acțiuni în ceea ce privește principiul egalității de tratament.

Articolul 8

Sarcina probei

(1) Statele membre iau măsurile care sunt necesare, în conformitate cu sistemele lor judiciare, pentru ca, atunci când o persoană care se consideră nedreptățită prin nerespectarea principiului egalității de tratament prezintă, în fața unei autorități sau a altei instanțe judecătorești competente, fapte pe baza cărora se poate prezuma că a avut loc o discriminare directă sau indirectă, pârâtul să fie obligat să dovedească faptul că nu a avut loc o încălcare a principiului egalității de tratament.

(2) Alineatul (1) nu împiedică statele membre să introducă norme privind probele care sunt mai favorabile reclamantului.

(3) Alineatul (1) nu se aplică procedurilor penale.

(4) Alineatele (1), (2) și (3) se aplică și oricărei proceduri desfășurate în conformitate cu articolul 7 alineatul (2).

(5) Statele membre pot să nu aplice alineatul (1) procedurilor în care este de competența autorității sau a instanței judecătorești competente cercetarea faptelor.

Articolul 9

Protecția împotriva represaliilor

Statele membre introduc în sistemul lor juridic intern măsurile necesare pentru protecția persoanelor față de orice tratament nefavorabil sau consecință nefavorabilă ca reacție la o plângere sau la o acțiune în justiție care au ca scop respectarea principiului egalității de tratament.

Articolul 10

Difuzarea informației

Statele membre trebuie să se asigure că dispozițiile adoptate în temeiul prezentei directive, împreună cu alte dispoziții relevante în vigoare, sunt aduse la cunoștința persoanelor în cauză, prin toate mijloacele corespunzătoare pe cuprinsul teritoriului lor.

Articolul 11

Dialogul social

(1) Statele membre, în concordanță cu tradițiile și practicile lor naționale, iau măsurile adecvate pentru promovarea dialogului între partenerii sociali, în vederea promovării egalității de tratament, inclusiv prin monitorizarea practicilor la locurile de muncă, prin contractele colective, codurile de conduită, cercetări sau schimburi de experiență și de bune practici.

(2) Statele membre trebuie să încurajeze partenerii sociali, atunci când aceasta este în conformitate cu tradițiile și practicile naționale, fără a aduce atingere autonomiei lor, să încheie acorduri la nivelul corespunzător, care să stabilească norme antidiscriminare în domeniile la care se face referire în articolul 3 și care intră în sfera negocierilor colective. Aceste acorduri trebuie să respecte cerințele minime stabilite de prezenta directivă și măsurile naționale relevante, de punere în aplicare.

Articolul 12

Dialogul cu organizațiile neguvernamentale

Statele membre trebuie să încurajeze dialogul cu organizațiile neguvernamentale corespunzătoare care, în raport cu legislația și practicile lor naționale, au un interes legitim să contribuie la lupta împotriva discriminării pe baza rasei sau originii etnice, în scopul promovării principiului egalității de tratament.

CAPITOLUL III

ORGANISMELE DE PROMOVARE A EGALITĂȚII DE TRATAMENT

Articolul 13

(1) Statele membre desemnează un organism sau mai multe organisme pentru promovarea egalității de tratament față de toate persoanele, fără discriminare pe baza rasei sau originii etnice. Aceste organisme pot face parte din agenții acreditate la nivel național pentru apărarea drepturilor omului sau respectarea drepturilor persoanelor.

(2) Statele membre trebuie să ia măsuri pentru ca în competențele acestor organisme să fie incluse:

- acordarea de asistență independentă victimelor discriminării, în urmărirea plângerilor lor de discriminare, fără a aduce atingere dreptului victimelor și al asociațiilor, organizațiilor și al altor persoane juridice menționate la articolul 7 alineatul (2);
- desfășurarea unor studii independente privind discriminarea;
- publicarea unor rapoarte independente și formularea de recomandări în orice problemă legată de o asemenea discriminare.

CAPITOLUL IV

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 14

Conformitatea

Statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru a asigura:

- (a) abrogarea tuturor actelor cu putere de lege și actelor administrative care contravin principiului egalității de tratament;
- (b) declararea sau posibilitatea de a declara drept nule și neavenite sau de a modifica orice dispoziții contrare principiului egalității de tratament, incluse în contracte individuale sau colective, regulamente interioare de funcționare, norme care guvernează asociațiile cu scop lucrativ sau nelucrativ, precum și normele care guvernează profesiile independente și organizațiile sindicale și patronale.

Articolul 15

Sancțiuni

Statele membre trebuie să stabilească norme privind sancțiunile care se aplică în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în aplicarea prezentei directive și să ia toate măsurile necesare pentru a asigura aplicarea acestora. Sancțiunile, care pot cuprinde plata de compensații pentru victimă, trebuie să fie eficiente, proporționale și să descurajeze discriminarea. Statele membre trebuie să aducă aceste dispoziții la cunoștința Comisiei până la 19 iulie 2003 și să comunice, fără întârziere, orice modificări ulterioare ale acestora.

Articolul 16

Punerea în aplicare

Statele membre adoptă actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 19 iulie 2003 sau pot încredința patronatului și sindicatelor, la cererea comună a acestora, aplicarea prezentei directive în ceea ce privește dispozițiile care intră în sfera contractelor colective. În astfel de cazuri, statele membre trebuie să se asigure că, până la 19 iulie 2003, patronatul și sindicatele introduc, de comun acord, măsurile necesare, statele membre fiind

solicitate să ia toate măsurile necesare care să le permită în orice moment, să poată garanta rezultatele impuse de prezenta directivă. Statele membre informează de îndată Comisia cu privire la aceasta.

Atunci când statele membre adoptă aceste acte, ele cuprind o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o asemenea trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a acestei trimiteri.

Articolul 17

Raportarea

(1) Statele membre trebuie să transmită Comisiei până la 19 iulie 2005 și la fiecare cinci ani după această dată toate informațiile necesare Comisiei pentru a redacta un raport către Parlamentul European și către Consiliu cu privire la aplicarea prezentei directive.

(2) Raportul Comisiei trebuie să țină seama, după caz, de opiniile Centrului European de monitorizare a rasismului și xenofobiei, precum și de punctele de vedere ale partenerilor sociali și ale organizațiilor neguvernamentale relevante. În concordanță cu principiul eliminării discriminărilor bazate pe apartenența la un sex, acest raport trebuie să facă, între altele, o evaluare a impactului măsurilor asupra femeilor și bărbaților. Pe baza informațiilor primite, raportul trebuie să includă, dacă este necesar, propuneri de revizuire și actualizare a prezentei directive.

Articolul 18

Intrarea în vigoare

Prezenta directivă intră în vigoare la data publicării sale în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*.

Articolul 19

Destinatari

Prezenta directivă se adresează statelor membre.

Adoptată la Luxemburg, 29 iunie 2000.

Pentru Consiliu

Președintele

M. ARCANJO